Remiss
Nummer: 39.26
2026-10-28

Klimat- och näringslivsdepartementet

Vägen mot utfasning – Styrmedel för ett fossilfritt samhälle, SOU 2026:33

Kort om utredningen

Utredningens övergripande uppdrag har varit att föreslå styrmedel för att effektivt kunna fasa ut fossila bränslen från de sektorer som omfattas av EU:s ansvarsfördelningsförordning (ESR) i den takt som krävs för att på ett både kostnadseffektivt och samhällsekonomiskt effektivt sätt kunna nå det långsiktiga klimatmålet till 2045 samt de EU-åtaganden som Sverige har på klimatområdet.

Utredningen är förtjänstfullt omfattande och uppmärksammar vikten av faktisk effektivitet av olika ekonomiska styrmedel, hushållens behov och acceptans, näringslivets behov av förutsägbarhet.

Bland utredningens övergripande områden för förslag kan nämnas:
Uppdaterad reduktionsplikt, ökad elektrifiering redan i närtid, accepterad och trygg omställning, anpassad samt effektivare energibeskattning.

Sacos ställningstaganden

Saco har beretts möjlighet att lämna synpunkter på betänkandet Vägen mot utfasning. Utredningens övergripande uppdrag, uttalade målsättningar och identifierade fokusområden är enligt Saco minst sagt både lovvärt, angeläget och relevant. Saco bedömer att utredningens övergripande inriktning överlag ligger helt i linje med Sacos klimatpolitiska ståndpunkter och ambitionsnivå. Saco tar inte ställning till samtliga enskilda förslag men vill framhålla följande övergripande synpunkter.

En kunskapsbaserad och långsiktig styrning

Saco står uttryckligen bakom Parisavtalet, Sveriges klimatpolitiska ramverk, de svenska klimatmålen och Sveriges internationella åtaganden. Utredningens referensscenario visar att varken Sveriges åtagande enligt EU:s ansvarsfördelningsförordning, ESR, till 2030 eller det långsiktiga klimatmålet till

Sveriges akademikers centralorganisation, Saco
Adress: Box 2206, 103 15 Stockholm
Telefon växel: 08-613 48 00
E-post: kansli@saco.se
www.saco.se

2045 nås med enbart beslutade styrmedel. Saco delar därför helt och hållet utredningens bedömning att ytterligare åtgärder krävs bland annat avseende transportsektorn, vilket också upptar en stor del av utredningens fokus.

Saco välkomnar att utredningen bygger sina förslag på scenarier, samhällsekonomiska analyser och forskning om styrmedels effektivitet och acceptans. Det kan inte nog understrykas hur viktigt det är att all nuvarande och kommande miljö- och klimatpolitik är baserad på fakta och forskning. Det är därför värt att nämna värdet av att utredningen baserar dess scenarier på kompetens från flera olika expertmyndigheter. Styrmedel behöver vara transparenta, förutsägbara och långsiktiga. Tvärpolitiska omläggningar med kort framförhållning riskerar att försvåra investeringar, försvaga tilliten och öka omställningens kostnader. Saco ser därför positivt på förslaget om återkommande kontrollstationer för reduktionsplikten. Uppföljningen bör omfatta klimatnytta, kostnadseffektivitet, fördelningseffekter, kompetensbehov och konsekvenser för sysselsättning och konkurrenskraft. Ändringar bör göras på saklig grund och med tillräcklig framförhållning för näringsliv och hushåll.

Ekonomiska styrmedel och elektrifiering

Sacos ser mycket positivt på en utökad användning av konkreta ekonomiska styrmedel, regler och incitament som begränsar utsläpp och negativ miljöpåverkan. Utredningens förslag om reduktionsplikt, elektrifieringsincitament och stöd till marknadsintroduktion behöver bedömas utifrån klimatnytta, kostnadseffektivitet, fördelningseffekter och långsiktig förutsägbarhet. Saco tar dock inte specifik ställning till de föreslagna nivåerna eller den närmare utformningen av dessa styrmedel.

En påskyndad elektrifiering förutsätter en driftsäker och fossilfri elförsörjning samt en laddinfrastruktur som fungerar i hela landet. Regeringen behöver därför samordna transport-, energi- och infrastrukturpolitiken och lämpligen undanröja hinder för nätanslutning och laddning. Offentlig upphandling bör också användas mer systematiskt för att bland annat påskynda introduktionen av utsläppsfria fordon och arbetsmaskiner.

Den ökade användningen av förnybara drivmedel fram till 2030 behöver förenas med tydliga hållbarhetskriterier och en effektiv resurshushållning. Styrningen bör beakta konkurrensen om hållbar biomassa och värna biologisk mångfald, samtidigt

som den ger långsiktiga incitament för forskning, innovation och produktion av avancerade förnybara drivmedel.

Acceptans och en rättvis omställning

Saco delar utredningens bedömning att upplevd verkningsfullhet, rättvisa och förutsägbarhet är centrala för klimatpolitikens legitimitet. Utredningen bedömer att en sänkt elskatt och en riktad elbilspremie kan bidra till acceptans och underlätta omställningen för vissa hushåll. Saco tar inte ställning till alla enskilda förslag men framhåller att kompensationsåtgärder behöver vara träffsäkra och utformade så att de inte försvagar incitamenten att minska utsläppen.

Regeringen bör följa upp åtgärdernas faktiska träffsäkerhet. Särskild hänsyn behöver tas till hushåll och verksamheter i gles- och landsbygd, små och medelstora företag samt arbetstagare i verksamheter som påverkas av strukturomvandlingen. Kompensation bör utformas så att den minskar omställningshindren utan att motverka incitamenten att minska utsläppen.

Kompetensförsörjning och partsdialog behöver stärkas

Saco saknar en fördjupad analys av omställningens konsekvenser för kompetensförsörjning och arbetsmarknad. Elektrifieringen och övergången till fossilfria tekniker förändrar kompetensbehoven inom bland annat transportsektorn, fordonsindustrin, energisystemet, serviceverksamheter och offentlig förvaltning. Brist på rätt kompetens kan fördröja genomförandet och öka kostnaderna.

Saco anser att regeringen bör komplettera den fortsatta beredningen med en samlad analys av kompetensbehoven och ge berörda utbildningsaktörer långsiktiga uppdrag och resurser. Utbildning behöver vara tillgänglig även för yrkesverksamma, och omställningsstudiestödet behöver ha en långsiktig finansiering. Regeringen kan också överväga hur tillåtna användningsområden för intäkter från ETS 2 kan bidra till kompetensutveckling och en rättvis omställning.

Arbetsmarknadens parter bör naturligen involveras i den fortsatta beredningen och i den löpande uppföljningen. Genom partsdialog kan regeringen få aktuell kunskap om kompetensbehov, arbetsmiljö, omställningsförmåga och regionala konsekvenser. Den svenska partsmodellen och parternas omställnings- och trygghetssystem är viktiga tillgångar i genomförandet.

Försörjningstrygghet och beredskap
Utredningen behandlar försörjningstryggheten under utfasningen. Tillgången till en driftsäker och fossilfri energiförsörjning är absolut nödvändig för klimatomställningen i sig och för alla de som behöver förutsägbarhet och tilltro till omställningen som sådan. Tillgången till drivmedel, el och laddning behöver säkras under hela omställningsperioden, även i glesa områden och för samhällsviktig verksamhet.

Sammanfattande bedömning
Saco står bakom utredningens övergripande inriktning och höga ambitionsnivå. Det är helt rätt att på olika sätt utveckla användningen av verkningsfulla ekonomiska styrmedel i syfte att bibehålla en hög ambitionsnivå vad gäller klimatomställning och utfasningen av det fossila. I den fortsatta beredningen behöver regeringen särskilt beakta behovet av en fakta- och forskningsbaserad politik, stabila spelregler, fossilfri energiförsörjning, kompetensutveckling, rättvisa fördelningseffekter och en strukturerad dialog med arbetsmarknadens parter.

Sveriges akademikers centralorganisation
Med vänliga hälsningar

Sofia Rydgren Stale
Sacos ordförande

Peter Olding
Internationell sekreterare